

Міністерство освіти і науки України
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
Гуманітарно-педагогічний факультет
Кафедра української та класичних мов

**КОМУНІКАТИВНИЙ ДИСКУРС:
НАУКОВА РЕЦЕПЦІЯ
ТА СТИЛІСТИКА ПЕРЕКЛАДУ**

**МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ,**

*присвяченої 80-річчю
від дня народження Василя Стуса*

15 – 16 березня 2018 року

м. Київ

Ministry of Education and Science of Ukraine
National University of Life
and Environmental Sciences of Ukraine
Faculty of Humanities and Pedagogy
Department of Ukrainian and Classical languages

**COMMUNICATIVE DISCOURSE:
SCIENTIFIC RECEPTION AND
STYLISTICS OF TRANSLATION**

**PROCEEDINGS
OF THE ALL-UKRAINIAN
RESEARCH AND PRACTICE CONFERENCE,**

*dedicated to the 80th anniversary
of Vasyl Stus's birth*

March 15 – 16, 2018

Kyiv

УДК 81'42
ББК 81
М 12

Комунікативний дискурс: наукова рецепція та стилістика перекладу :
зб. матеріалів Всеукраїнської наук.-практ. конф., Київ, 15 – 16 березня, 2018 р. –
К. : Міленіум, 2018. – 228 с.

Збірник укладено за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції «Комунікативний дискурс: наукова рецепція та стилістика перекладу», присвяченої 80-річчю від дня народження Василя Стуса, що її провела кафедра української та класичних мов гуманітарно-педагогічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України. Наповнення рубрик синхронізовано з основними напрямками роботи конференції.

Видання розраховано на науковців, викладачів, аспірантів, студентів.

The collection is compiled on materials of the All-Ukrainian research and practice conference «Communicative discourse: scientific reception and stylistics of translation», dedicated to the 80th anniversary of Vasyl Stus's birth, held by the Department of Ukrainian and Classical languages of the Faculty of Humanities and Pedagogy of the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine. All the materials are synchronized with the guidelines of the conference.

For scientists, lecturers, postgraduates, students.

Редакційна колегія:

Ніколаєнко С. М., д-р пед. наук, проф. (голова); Шинкарук В. Д., д-р філол. наук, проф. (заступник голови); Балалаєва О. Ю., канд. пед. наук (відповідальний секретар); Костриця Н. М., д-р пед. наук, проф.; Амеліна С. М., д-р пед. наук, проф.; Семашко Т. Ф., д-р філол. наук, доц.; Вакулик І. І., канд. філол. наук, доц.; Харченко С. В., канд. філол. наук, доц.

Схвалено до друку на засіданні вченої ради
гуманітарно-педагогічного факультету, протокол № 6 від 08.02.2018

Тези подано в авторській редакції.
Автори тез відповідають за автентичність, достовірність викладеного матеріалу,
за правильне цитування джерел, покликання на них.

Передруковувати опубліковані в збірнику матеріали
дозволяється тільки за згодою авторів.

© НУБіП України, 2018
© Автори, 2018

ЗМІСТ

ТВОРЧИСТЬ В. СТУСА КРИЗЬ ПРИЗМУ НАУКОВИХ ІНТЕРПРЕТАЦІЙ

БИБИК Світлана Мовостиль Василя Стуса в контексті української лінгвостилістики	10
БОЙКО Надія Експресивний потенціал власних назв у поезії Василя Стуса	11
БОРТНІКОВА Олена Аналіз лідерських якостей Василя Стуса за допомогою біографічного методу	13
БРАЇЛКО Юлія Топонімна взаємодія у вузькому контексті (на матеріалі поезії Василя Стуса)	14
ГАВРИЛОВА Олена Мовні образи рослин у творчості Василя Стуса	16
ГОРБОНОС Ольга «Життя» і «смерть» як духовно-драматичні концепти в ліриці В. Стуса	17
ДУБРОВСЬКИЙ Роман «...Неначе стріли, випущені в безліт»: суголосся долі та поезії Василя Стуса і Галини Гордасевич	19
КИСЛА Ольга, ШОСТКА Марина Морально-етичні принципи та життєві орієнтири Василя Стуса як людини та поета	20
КОЛОЇЗ Жанна Семантичні особливості аудіальних перцептивів кричати / крик у поетичному мовленні Василя Стуса	22
КОНОВАЛОВА Марія Поезія В. Стуса в постмодерному прочитанні М. Павлишина	24
КРАВЦОВА Оксана Функційно-змістові вияви переповідності в епістолярному дискурсі Василя Стуса	25
КУЛЬТЕНКО Валентина, КИЧКИРУК Тетяна Василь Стус: діалектика свободи	27
ЛИЧУК Марія Метафора і світосприйняття Василя Стуса	29
МАКСИМЧУК Валентин Василь Стус – поет, що на «муки пішов за народ»	30
МАЛЕНКО Олена Авторська метафора Василя Стуса як код модерного художнього мовомислення українських шістдесятників	32
МАТВІЄНКО Ірина, ДАНИЛОВА Тетяна Філософські сторінки поезії Василя Стуса	34
МЕЛЬНИЧУК Ірина Екзистенційний вимір поетичного простору Василя Стуса	35
МИХАЙЛОВА Тетяна Василь Стус: між поезією і прозою	36
ОМЕЛЬЧЕНКО Людмила Психологічні аспекти творчості В. Стуса	37
РАЙБЕДЮК Галина Поезія Василя Стуса в інтерпретаційному полі літературознавчої антропології	39
САВИЦЬКА Інна, СУПРУН Аліна Соціально-філософський зміст поезії Василя Стуса	40
СЕМАШКО Тетяна Колірний простір мовного ідіостилю Василя Стуса	41
СЄКУНОВА Юлія, КОСТЮК Пріоритет людської гідності як домінанта українського менталітету (на прикладі В. Стуса)	43
ШАБАТ-САВКА Світлана Вербалізація інтенцій заперечення в поетичному дискурсі Василя Стуса	44
ШИШКОВА Лілія Василь Стус – людина незламної волі	46
ЯНОЧКО Валентина Стилістично мовні одиниці у творчості Василя Стуса	47

ПАТРІОТИЗМ І ВІДДАНІСТЬ УКРАЇНІ ЯК ЧИННИК КОНСОЛІДАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

БОЙКО Іван Українська геополітична думка наприкінці XIX – першої половини XX століття	50
ВАКУЛИК Ірина Стусів «Феномен доби»	51
ВАСЮК Оксана, ВИГОВСЬКА Світлана Формування патріотизму студентської молоді	53

ВОЛКОВ Андрій, ВОРОНА Ангеліна Дисидентство – як вирок для Василя Стуса	55
ДУМАНСЬКА Анастасія Аспекти національної ідентичності в жанрі «теледіалог-інтерв'ю»	56
ІСАЄНКО Максим Українське державотворення: декілька ідей в контексті викликів сучасності	57
ІСАКОВА Наталія, ХВІСТ Вікторія Українська національна ідея – важливий фактор консолідації нації, становлення патріотизму її громадян	59
КИРИЧОК Інна Виховання патріотизму в майбутніх учителів початкової школи під час викладання курсу «Методика навчання літературного читання»	61
КІРДАН Олена Україноцентричність та патріотизм – пріоритетні напрями гуманітарної політики та чинники консолідації суспільства	62
КОВАЛЬЧУК Василь Розвиток громадянської свідомості молоді: досвід США	64
КРАВЧЕНКО Наталія, ЛАНОВІЮК Людмила Патріотизм: витоки, еволюція, суть	66
МАКСЮТА Микола Василь Стус: особистісність ідейно-національної консолідації	68
МАКСЮТА Микола, ОСИПЧУК Микола Духовні заповіді Василя Стуса: національно стверджувальна гідність	69
МАЦЕНКО Леся, ДУБИНЕЦЬКА Оксана Методика національно-патріотичного виховання студентської молоді на прикладі Мирогощанського аграрного коледжу	71
САВЧЕНКО Михайло Патріотизм і відданість Україні Василя Стуса у навчальному курсі «Людина і світ» у контексті розвитку морально-громадянських цінностей учнів	72
СОПІВНИК Руслан Постать Василя Стуса як орієнтир конструювання виховного ідеалу	74
СТОРОЖУК Світлана Дві традиції українського державотворення з історичної перспективи	75
ЧЕКАЛЮК Вероніка Діяльність Василя Стуса як комунікативний дискурс з Європою	77
ЧЕКАЛЮК Вероніка, НОВАЧОК Наталія Я – патріот	79
ШИНКАРУК Василь Василь Стус – символ незламності духу, нескореності України	80
ШИНКАРУК Лідія Василь Стус – духовний лідер нації	81
ШИНКАРУК Наталія Василь Стус – правозахисник, символ українського опору	83
ЯМЧУК Павло Міркування про стратегію. Поступ новітньої України	84

МОВНІ АСПЕКТИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ОСОБИСТОСТІ

АСАТУРОВ Сергій Концепція таксономії Бенджаміна Блума в контексті завдань мовної підготовки студентів-міжнародників	87
БІЛОУС Наталія, ТЮРІНА Анна Полісемія в німецькій науковій терміносистемі та її відтворення українською мовою	89
ЗАПОЛОВСЬКИЙ Микола Zur Analyse der deutschen Wortstruktur nach direkten Bestandteilen	91
КАЧАН Галіна Політична мова та політичний дискурс	92
КОВАЛИНСЬКА Інна Національно-мовна ідентифікація населення сходу України	93
КОЗЛОВСЬКИЙ Юрій, КОЗЛОВСЬКА Ірина Національні аспекти науки і освіти: мовний аспект	94
КОЛЕСНИК Марія Адаптація німецькомовних лексичних запозичень у системі української мови	96
КОСОВИЧ Ольга Соціолінгвістичні параметри вивчення іношомовних запозичень	98
КОСТРИЦЯ Наталія Мова як засіб формування національної свідомості	99

3. Гринев С.В. Терминологические заимствования // С.В. Гринев. Вопросы заимствования и упорядочения иноязычных терминов и терминологических элементов. – М., 1982. – С. 108 – 135.
4. Зиндер Л.Р. Современный немецкий язык // Л.Р. Зиндер. – Л., 1941. С. 319.
5. Муромцева О.Г. Развитие лексики украинской литературной речи во второй половине XIX – на поч. XX ст. // О.Г. Муромцева. – Х.: Вища школа, 1985. – С. 66 – 103.
6. Колесник М.Ю. Адаптация немецкоязычных лексических заимствований в системе мови-рецептора // Zbiór artykułów naukowych. Konferencji Międzynarodowej NaukowoPraktycznej "Literatura, socjologia i kulturoznawstwo. East European Conference" (29.11.2016 - 30.11.2016). – Warszawa: Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour», 2016.
7. Скачкова В.В. Деякі наслідки семантичного засвоєння німецьких лексичних заимствований // В.В. Скачкова. Зб. наукових праць лінгвіст. Кафедри «Лінгвістичні дослідження» ХДПУ ім. Г.С. Сковороди. – Х.: Слово, 1992. – С. 86 – 89.

КОСОВИЧ Ольга

СОЦІОЛІНГВІСТИЧНІ ПАРАМЕТРИ ВИВЧЕННЯ ІНШОМОВНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ

Серед процесів, пов'язаних з поповненням словника французької мови, з неологізаційними/інноваційними процесами, велике місце займає запозичення іншомовної лексики як один зі способів номінації нових явищ (користуватися готовим словом завжди легше, ніж описувати предмети заново), а також заміни існуючих найменувань (з метою, наприклад, семантичної диференціації або збільшення експресивного потенціалу висловлення).

Різке збільшення запозичень з англійської мови відбулося на початку 2000 років, що було пов'язано зі змінами в політиці, економіці, культурі і моральній орієнтації суспільства. Сьогодні потік нової інформації і технологій вимагає швидкого найменування явища і предметів, призводить до того, що мовці втягують у мову вже готові англійські назви, а не створюють своїх. Фінансова, банківська, науково-технічна, військова, спортивна лексика прагне до англо-американізації. Тільки час покаже, наскільки англіцизми змінять французьку мову, і в який бік. Зрештою, частина запозичень буде одобрена, а решта – відкинута.

Процеси запозичення іншомовної лексики загалом є притаманні будь-якій мові, в будь-який період її існування, за будь-яких умов, оскільки мова не може існувати ізольовано. Незважаючи на активну багаторічну боротьбу французів з іншомовними вкрапленнями у свою рідну мову, з кожним роком словниковий фонд французької мови офіційно поповнюється новими лексичними одиницями, зокрема, англійського "походження". Приміром, в 2012 році укладники нової версії словника *Petit Robert* прийняли рішення додати в нього понад 300 англіцизмів, більшість з яких відноситься до галузі високих технологій та Інтернету.

Серед лексичних інновацій, зокрема, такі слова, як *netbook*, *tweeter*. Слід зазначити, що лексема "*meimumu*" увійшла до словника в написанні *tweeter*, а не *twitter*, хоча саме до останньої форми схилиються французькі лінгвісти. До даного дієслова додався і іменник *tweet*, який на рік швидше було внесено до словника.

В переліку нових слів ще один термін, а точніше інтернет-мем, що є англійським акронімом – *Lol* (*laugh out loud* – *голосно сміюсь*), який використовується в онлайн-спілкуванні для вираження сміху в письмовій формі. Утішно, що в *Petit Robert* слово потрапило всього через рік занесення його в англійський *Oxford English Dictionary*.

Безумовно, такий лінгвістичний факт не тішить захисників французької мови від іншомовних запозичень, в тому числі від проникнення в нього великої кількості англіцизмів. Як відомо, в 1994 році урядом країни навіть було прийнято спеціальний "Закон Тубона",

який зміцнював позиції французької мови як основної в укладенні державних документів, а також такого, який стимулював її використання в рекламних, робочих, ділових, комерційних матеріалах і комунікаціях. Окрім цього, французьким законодавством встановлено, що не менше 40% пісень, які звучать по радіо, повинні бути франкомовними. Проте, мова є живим організмом і розвивається за своїм законом. І, за словами відомого французького лінгвіста та консультанта авторів словника *Petit Robert* Алена Ре, уникнути іншомовного впливу на французьку мову просто неможливо. Зокрема, на нашу думку, внесення такої великої кількості англіцизмів до словника – вимушена та цілком об'єктивна міра, обґрунтована частим використанням даних лексем.

Лінгвіст Лільського університету Фабріс Антуан вважає що, «в тому, що у французькій мові сьогодні стільки запозичень, частково є винною преса. Коли журналіст пише про «селфі», він, звичайно, пояснює мимохідь, що це автопортрет, але, проте, в статті вживає саме іншомовне слово».

Взагалі, одних журналістів тут обвинувачувати не варто: загалом, у всіх мовах існує тенденція використання коротших слів. Саме тому в лексеми «селфі», наприклад, є більше шансів на виживання, аніж в його аналога, запропонованого Французькою академією, – «автопортрета». В лінгвістиці ми називаємо це «принципом економії» або «законом найменшого зусилля», згідно міркувань А. Мартіне. Проте ці «лінгвістичні лінощі» завжди були в моді. Спілкуватися, використовуючи англійські слова, – модніше; а мода існує з давніх-давен. Саме мода не тільки вводить нові поняття, видумані в англійських країнах, але і переконує людей в тому, що нові поняття, що, з'явилися у Франції, не мали б успіху, якщо б вони не мали англійської назви. Англіцизми немов би надають нову молодість старим реаліям.

Таким чином, присутність великої кількості англіцизмів у складі французької мови не може пояснюватися нестачею слів у французькій мові чи наявністю лакун, позаяк більшість англіцизмів, які зустрічаємо, наприклад, в мережі, мають еквіваленти у французькій мові. Проте, саме дана мода сприяє перенасиченню мови лексикою англійського походження. Англіцизми приваблюють журналістів своєю престижністю у суспільстві, на відміну від їх французьких синонімів, які сприймаються частиною носіїв мови як застарілі.

КОСТРИЦЯ Наталія

МОВА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ

Процеси національної самоідентифікації безпосередньо пов'язані з мовою. Утвердження української мови як мови української нації, як державної мови в незалежній Україні співпали з інтеграційними процесами України в Європу, української культури в зарубіжну культуру. Інтеграція не означає денационалізацію, яка є характерним явищем для сучасних соціально-економічних умов української держави. В інтегрованому світі багатомовними можуть бути люди, залежно від їх лінгвістичного дару, а не цілі суспільства.

Кожна держава має своє мовне обличчя. Це не якась абстракція, а цілком конкретні речі. Ліна Костенко зазначає: «Мова – це також обличчя народу, воно тяжко спотворене. В такій ситуації, в будь-якій, а в такій особливо, держава повинна мати глибоко продуману гуманітарну політику, створювати механізми ефективного вливу, координувати зусилля своїх учених і митців. Бо за таких деструкцій, у перехідний період, це життєво необхідно – накреслити шляхетні обриси своєї культури» [3, 22].

В. Крисаченко, називаючи ознаки ідентифікації українського етносу, зазначає: «Самовизначення досягається за допомогою, наприклад, релігії, мови, способу господарювання, але найрозвиненіша його підстава – політична, тобто створення певних

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ,
ПРИСВЯЧЕНОЇ 80-РІЧЧЮ
ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ВАСИЛЯ СТУСА**

**КОМУНІКАТИВНИЙ ДИСКУРС:
НАУКОВА РЕЦЕПЦІЯ
ТА СТИЛІСТИКА ПЕРЕКЛАДУ**

м. Київ, 15 – 16 березня 2018 року

Підписано до друку . Формат 60x84/16
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографія
Умовно-друковані арк. Обліково-видавничі арк.
Наклад 300 прим. Замовлення №

Видавництво «МІЛЕНІУМ» (Київ)
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 535 від 19.07.2001 р.

Видавництво «МІЛЕНІУМ»

м. Київ, вул. Фрунзе, 60
Тел.: +38 (067) 849-34-60
Факс: +38 (044) 222-74-35
E-mail: milenium_ofis @ukr.net